Jaargang 4 no. 3

Augustus 1957

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Secretariaat: Mej. Dr A. Jaarsveld, Hugo de Vries-Laboratorium,
Plantage Middenlaan 2a, A'dam C.

Redacteur: C. Bas, Rapenburg 98a, Leiden.

Auteursrechten voorbehouden.

WEEKEND DE STEEG 7/8 SEPT.

Zaterdag 7 sept. verzamelen in Hotel Brinkman, Hoofdweg 33, De Steeg, tegenover Middachten, bereikbaar met stopbus (halte De Steeg) elk kwartier vanaf station Arnhem (richting Dieren) of station Dieren (richting Arnhem).

2 uur Excursie naar Middachten met toegang tot Kooibos en Elst.

7 uur Diner in Hotel Brinkman à ƒ 5.25.

9 uur Bespreking van vondsten.

Logies en ontbijt ƒ 5.50. Lunchpakket wordt verstrekt voor ƒ 0.50 à ƒ 1.00.

Zondag 8 sept. 9 uur wandeling door de Middachter bossen en het Nationale Park „Veluwe Zoom", koffie drinken op de Carolinahoeve. Daarna vervolg van de wandeling naar het eind van de Burgemeester Bloemersweg, vanwaar een bus terugrijdt naar het hotel. Opgave zo spoedig mogelijk bij Mevr. J. Schutte-Appeldoorn, Valkenbergerweg 5, De Steeg.

WEEKEND BIJ DORST (TEN O. VAN BREDA) 28/29 SEPT.

Bij de leemkuilen van Dorst liggen enige zeer interessante excursieterreinen (zie artikel in dit nummer). Wij verblijven in het bungalowbedrijf „Het Haasje". Voor hen die per auto komen is bijgaande situatieschets. De treinen gaan naar Breda, vanwaar zij per auto door de heren Jansen en Wilten naar 't Haasje gebracht worden. Zij dienen echter van te voren aan de heer P.B. Jansen te berichten hoe laat zij te Breda aankomen. De Zaterdagmiddagexcursie vertrekt

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE 9 AUG 1957

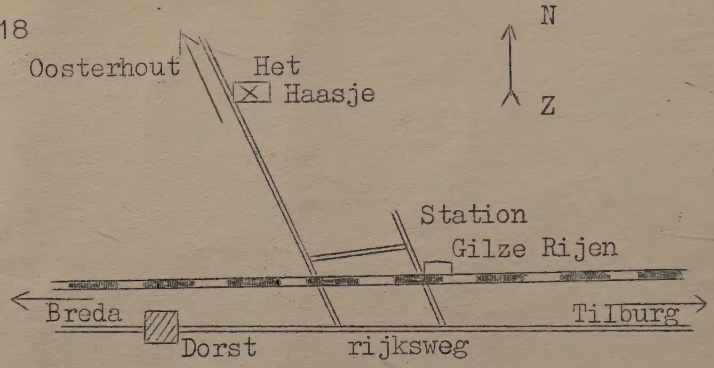

2.30 uur van 't Haasje.

De kosten zijn: *f* 1.-- voor het overnachten, *f* 1.75 voor soepmaaltijd (soep met brood). Men dient mee te brengen: lakens, dekens en brood. Dranken verkrijgbaar.

Opgeven vóór 18 sept. bij de heer P.B. Jansen, Meerten Verhoffstraat 9, Breda (tel. 01600 - 5307), onder gelijktijdige storting van *f* 2.75 op giro 90902 t.n.v. penningmeester Ned. Myc. Ver. te Amsterdam.

PADDESTOELEN VAN DORST EN OMGEVING

Nu de Myc. Ver. in september een weekend organiseert in de gem. Oosterhout (N.B.) is het voor onze lezers wel de moeite waard om eens te vernemen, wat we daar al zo kunnen vinden. (Ik wil me beperken tot de Agaricaceeën) Het terrein, dat we het meest bezoeken, is oorspronkelijk stuifzand, zoals de Drunense duinen. Een 50 jaar geleden is echter het grootste deel ervan bebost, zodat er nu alleen nog maar een klein stukje stuifzand over is: „het Cadettenkamp", gelegen ten N. van de spoorlijn Breda-Tilburg. De bossen zouden echter niet zo interessant zijn, indien er niet een aantal leemkuilen waren waar de leem is uitgegraven voor een tweetal steenfabrieken.

Tegenwoordig gaat de leemwinning zo in zijn werk, dat eerst het zand met bulldozers wordt weggeschoven, daarna wordt de leem afgegraven en per smalspoor vervoerd, ten slotte worden de ontstane plassen weer gedempt en hierop wordt bos aangeplant. Deze bossen zijn nog jong en mycologisch nog niet erg interessant. Bijzonder rijk is echter de directe omgeving van het smalspoor en verschillende sloten, waardoor vroeger leemhoudend water is afgevoerd. Ook zijn er enkele complexen Douglasdennen waar de grond sterk leemhoudend is. Onder deze Douglasdennen vinden we bijzonder veel.

Ten slotte zijn er enkele moerassige stukjes met Elzen en Wilgen, ook bijzonder rijk aan minder algemene soorten. Van dit Elzen- en Wilgenplekje kunnen we vermelden Gyrodon lividus, de elzenboleet, die er dikwijls in groot aantal te vinden is, gemakkelijk herkenbaar aan de aflopende, zeer korte buisjes. Een prachtige Cortinarius, nl. concinnus,

groeit er ook overvloedig; deze oranje-rode, forse paddestoel komt evenals Gyrodon onder Elzen voor. De kleine Cortinarius pulchellus komen we daar ook nog al eens tegen. Naast de algemene Mycena pura, het elfenschermpje, staat er ook Mycena pseudopura, met iets aflopende lamellen en niet amyloide sporen. Tussen riet aan de rand van een leemkuil vonden we in 1955 veel Hypholoma subericaea en ook Inocybe calospora. Vanzelfsprekend komen we er diverse soorten Alnicola's tegen, meest phaea en escharoides.

U ziet: deze Elzenbosjes alleen al zijn een reis naar Dorst waard. Maar de omgeving van het smalspoor biedt ons nog veel meer. Begin Oct. 1955 verzamelde ik een pracht ex. van Coolia odorata, sinds vele jaren in ons land niet meer gevonden. Het aantal soorten Inocybe's is bijzonder groot, ik noem slechts dulcamara, eutheles, grammata, obscura en obsoleta. Ook vinden we er veel Lepiota soorten, bijv. de fraaie seminuda, een klein wit parasolzwammetje; Lep. Clypeolaria met zijn lange sporen en de zeldzame Lep. echinacea.

fig. 1

Coolia odorata.

Van de weinig bekende Psalliota soorten noemen we de forse witte abrubtibulba, die in dennenbossen groeit, en de kleine purpurascens, met purperkleurige schubjes op de hoed.

Het geslacht Mycena is goed vertegenwoordigd, we vonden op bemoste wilgen vele soorten schorsmycena's. Deze zullen echter eind sept. nog wel niet aanwezig zijn; oct. en nov. is de tijd, dat we ze kunnen verwachten. In de natte zomer van 1956 vonden we enkele ex. van Mycena adonis, met prachtig rose-rode hoed. Mycena acicula is algemeen op takjes en ook wel op bemoste bomen. Een aardige vondst was ook Mycena rorida, die een dikke geleilaag om de steel heeft. De hoedhuid van deze soort bestaat uit ronde cellen.

Wie zijn hart heeft verpand aan het geslacht Drosophila kan ook in Dorst terecht. Om enkele aardige soorten te noemen: op oude boomstompen groeit Dros.pygmea, die zoveel lijkt op het grijze streephoedje, Coprinus dissiminatus. Hij is microscopisch direct te herkennen aan de gekroonde cystiden. Een ander soort met gekroonde cystiden is Dros. olympiana, die op takjes groeit. Op de stengels van oude lisdodden, vlak boven het water, vinden we kleine Dros. typhae. Als men deze ziet, zou men hem voor een Naucoria houden.

Deze korte kris-kras opsomming zal elke mycoloog doen watertanden.

Wij geven U de raad, houdt het weekend 28-29 sept. vrij en kom naar „het Haasje".

Meerten Verhoffstr. 9, Breda P.B. Jansen

AFWIJKENDE VORMEN VAN CLAVARIA FISTULOSA, LEOTIA LUBRICA en CORDICEPS OPHIOGLOSSOIDES

Vergroeiingen, die naar analogie van de Phanerogamen, fasciaties worden genoemd, zijn bij paddestoelen niet zeldzaam. Het meest komt voor een vergroeiing alleen aan de basis of een totale vergroeiing („fasciatie" in engere zin). Vergroeiing alleen van de uiteinden, met vrije bases, zijn zeldzaam, en vermoedelijk is het bestaan van een dergelijke versmelting bij Clavaria fistulosa (fig. 1, 12 cm lang, gevonden door J.de Jonge in de Harense Hortus „De Wolf", 2 dec. 1950) slechts aan zeer weinigen bekend. In de literatuur kon ik er geen vermelding van vinden.

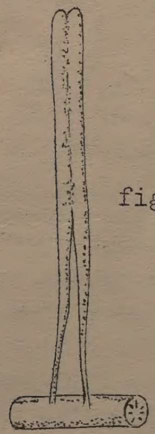

fig. 1

Clavaria fistulosa

Fasciaties van Leotia lubrica (fig. 2, Olterterp, 21 oct. 1951) komen vrij veel voor, maar de hoedjes houden dan meestal een wat meer regelmatige vorm. Men krijgt soms zelfs de indruk, doordat de steel zeer vaak gegroefd is, dat de „fasciatie" slechts schijn is. Men zie bijv. het plaatje in „Paddestoelen in kleuren", kort geleden verschenen. Een exemplaar met zo'n verfomfaaide hoed als op bijgaande tekening zag ik niet eerder. Tussen twee haakjes, het genoemde, populaire boekje is buitengewoon aardig, er worden een kleine 350 paddestoelen gekleurd in afgebeeld. De kleuren zijn over het algemeen goed, de beschrijvingen bondig. Ik heb de Deense uitgave in mijn bezit en kan het in zijn soort zeer waarderen, moet er echter toch een aanmerking op maken. Op het titelblad staat vermeld: „Farvetavler af E. Hahnewald", een groot aantal plaatjes zijn

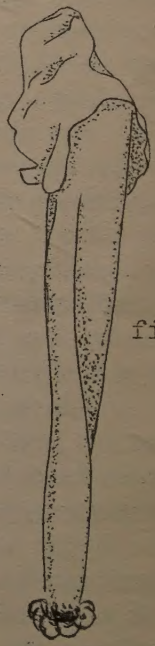

fig. 2

Leotia lubrica

echter overgenomen uit Michaël, "Führer für Pilzfreunde", soms klakkeloos, soms in spiegelbeeld, of ook wel gedeeltelijk veranderd. Om het in paddestoelenstijl te zeggen: „er zit een luchtje aan"!

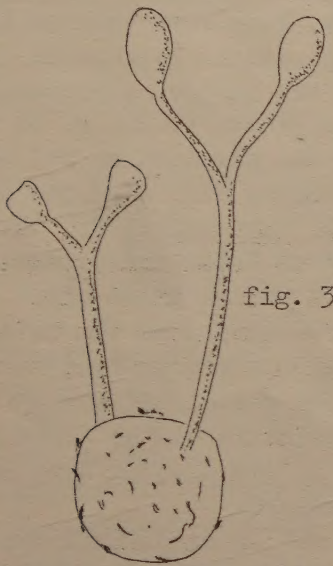
fig. 3

Cordiceps ophioglossoides

De derde tekening stelt voor Cordiceps ophioglossoides op Elaphomyces muricatus. Nu wordt in alle flora's vermeld dat deze knotszwam ook in tweeën, of zelfs in drieën vertakt voorkomt. Ik heb het echter nooit eerder gezien en vond deze twee exemplaren op één hertetruffel bij Lhee (Dwingeloo) op 23 sept. 1956 temidden van ruim 100 gewone exemplaren. Van verschillende monstruositeiten zijn gevallen bekend dat er meerdere vlak bij elkaar stonden, kennelijk alle uit één mycelium ontsproten. Ook bij deze vertakte Cordiceps zit kennelijk de drang tot „dichotomie" in het mycelium gelokaliseerd.

L.S. Wildervanck

EEN MYCOLOGISCH PROBLEEM II

Samenvatting deel 1: De auteur vond bij Utrecht een vaal bruine, roodverkleurde melkzwam met grote netvorming verbonden kammen op de sporen. Deze behoort dus tot de Fuliginosi. De soorten uit deze groep vertonen de volgende verschillen met het Utrechtse materiaal:

Lactarius lygniotus: spitse bochel, montane verspreiding.
L. acris : snel roodverkleurend, kleverige hoed.
L. pterosporus : lamellen dicht opeen, kammen op sporen vormen geen net.
L. fuliginosus : sporen met lage netstructuur.
L. picinus : zeer donker gekleurd, onder sparren.
L. picinus var. speciosa: steel te donker.

In Fungus Jrg. 7, p. 56, wordt door Schweers in zijn Glinsteringen des jaars 1935 L. fuliginosus Fr. subspec. picinus Fr. vermeld als te zijn gevonden onder eiken op een slootwal in Slangenburg.

Volgens de standplaats onder eiken zou dit dus geen subsp. picinus geweest kunnen zijn, want deze moet onder sparren groeien. Zou dit misschien L. speciosus Lange geweest kunnen zijn?

In Fungus Jrg. 4, p. 76 wordt in de index L. azonites (Bull. ex Gmel.) Fr. genoemd als gevonden in Hengelo. Deze komt volgens Lange overeen met L. fuliginosus forma speciosus, die in loofbossen groeit (Lange noemt, om het moeilijker te maken, een andere auteurscombinatie en wel: (Bull.) Schroet.). In de Mededelingen 18-20, p. 62 vond ik, dat deze soort eveneens door Schweers was gevonden en dat hij in 1929 op de zelfde plaats weer was opgekomen. Hier werd ook de synoniemie opgegeven van L. azonites met L. fuliginosus Fr. Tevens werd vermeld,dat de in 1925 voor het eerst in Nederland verzamelde exemplaren op Plaat 2158 in de Flora Batava werden afgebeeld.

Hoogstwaarschijnlijk zijn ook herbariumexemplaren van beide vondsten bewaard gebleven, zodat we de zaak dus verder zouden kunnen onderzoeken. Reynders & Schütz noemen in een gestencild en nog voorlopig verslag van een mycologische inventarisatie van het landgoed Wulperhorst bij Zeist voor de eerste maal L. pterosporus Rom. Hopelijk is ook hier materiaal verzameld en bewaard.

Samenvattend zou ik willen opmerken, dat de exemplaren van Oud-Amelisweert mijns inziens niet tot L. pterosporus Rom. gerekend kunnen worden, maar veeleer tot een vorm van L. fuliginosus Fr. met een bleke kleur en met sporen, die kammen vertonen, die netvormig samenhangen. Ik moet echter hier direct bekennen, dat ik maar weinig exemplaren heb gezien, zodat ik de variabiliteit niet goed kan beoordelen en dus met zekerheid niets mag zeggen. De bedoeling van dit artikeltje was echter zowel om een probleem aan te snijden, als om de lezeressen en de lezers te laten zien, welk detectivewerk er vaak verricht moet worden om achter de naam van een paddestoel te komen. Laat ik echter de beginners meteen geruststellen met te zeggen, dat het lang niet altijd zo moeilijk is en dat er vele soorten zonder al dat gepluis gedetermineerd kunnen worden.

Tenslotte wil ik hier nog vooral aansporen om goed naar deze roodverkleurde melkzwammen, die altijd zeldzaam zijn, uit te kijken. De meeste kans om ze te vinden heeft U in loofbossen op de klei. Waarop we dan speciaal moeten letten en waarover liefst zo nauwkeurig en zo spoedig mogelijk aantekeningen moeten worden gemaakt zijn de volgende kenmerken:

1. Kleur en verkleuring van melk en vlees.
2. Smaak van melk en vlees.

3. Kleur van hoed, steel en plaatjes.
4. Structuur van de hoedhuid.
5. Grootte en versiering der sporen in Melzer's reagens bekeken.
6. Groeiplaats. Onder welke bomen en op welke grondsoort?

En dan vooral niet vergeten om materiaal ervan op te sturen naar het Rijksherbarium te Leiden!

Baarn, 21 februari 1957 Dr. G.A. de Vries.

N.B. Boven genoemde namen zijn gebruikt in de zin van Kühner en Romagnesi. In "Die Milchlinge" van Neuhoff wordt L. fuliginosus - L. azonites en wordt L. picinus var. speciosa - L. fuliginosus genoemd; vermoedelijk met recht.

Nu komt het materiaal van de Heer De Vries uiterlijk het meest overeen met L. azonites maar de sporen kloppen beter met L. fuliginosus ss. Neuhoff. Meer vondsten zullen ons moeten leren wat het belangrijkste is. Persoonlijk heb ik de ervaring dat de sporen in deze groep sterker variëren dan men uit de boeken zou opmaken en ik heb het idee dat we hier met L. azonites te maken hebben. De plaat in de Flora Batava, tekeningen van de Heer Schweers, materiaal van de heren Huijsman en A.F.M. Reijnders wijzen er m.i. allen op dat L. azonites in ons land de minst zeldzame, zo niet de enig voorkomende soort van het groepje van de Fuliginosi is.

C. BAS

RECTIFICATIE VOGELNESTZWAMMENTABEL

In genoemde tabel is een hinderlijke fout geslopen. Onder de eerste 1 wordt verwezen naar 3; dat moet echter een verwijzing naar 2 zijn!

WIJZIGING BEHEER LEESPORTEFEUILLE

Daar de heer Huijsman een groot deel van het jaar in het buitenland vertoeft, heeft hij afstand gedaan van het beheer van de leesportefeuille, nadat de heer R. Wijsman, Oranje Nassaulaan 73 te Amsterdam bereid was gevonden dit op zich te nemen.

UITSLAG VERLOTING GRAMBERG

Voor deze verloting hadden zich 15 deelnemers gemeld. Het boek viel ten deel aan de heer Weverling te Den Haag.

NOGMAALS HYDNUMS GEVRAAGD

Het onderzoek over onze inheemse Hydnums is nog geenszins afgesloten, brengt zelfs nieuwe verrassingen. Zo ben ik o.a. tot de overtuiging gekomen, dat vrijwel alles wat in ons land Hydnum ferrugineum werd genoemd, foutief gedetermineerd is geweest. Werkelijke H. ferrugineum ken ik slechts van twee exemplaartjes, beide door J.L.F. de Meijere, in 1916 en 1917 in Ede verzameld. Wat wij H. ferrugineum noemden is altijd Hydnellum concrescens geweest (zie volgende Fungus). Wie helpt nu met toezending van materiaal? Alles is welkom, en misschien is er een recentere vondst van de echte H. ferrugineum bij!

R.A. MAAS GEESTERANUS

M. Le Gal, Promenades Mycologiques, uitgave J.B. Baillière, Parijs 1956, 390 p., 240 tekstfig., 8 kleurenpl., 4 foto's, prijs ƒ 26.30.

In dit boekje worden in een zeer eenvoudig frans de paddestoelenvondsten op een aantal wandelingen besproken. Daar wandelingen in verschillende jaargetijden en in verschillende terreintypes zijn gekozen, krijgt men b.v. de voorjaarspaddestoelen, de coniferenbosbewoners en de fungi van het beukenbos in verschillende hoofdstukjes bijeen.

Al babbelend (het gehele boekje is in gesprekvorm) passeren zo een driehonderd soorten de revue, waarbij vooral de nadruk valt op de veldkenmerken, kans op verwisselingen en het al of niet eetbaar zijn. Bijna alle genoemde soorten zijn door goede pentekeningen afgebeeld; 26 soorten op kleurenplaten.

Het laatste hoofdstuk geeft een overzicht van de hogere fungi, gevolgd door sleutels op de in het boekje behandelde soorten.

Een origineel en zeer leesbaar boekje dat mij doet denken aan de bekende boekjes van Heimans en Thijse al waren die minder gespecialiseerd. Het is op uitstekend papier gedrukt maar slapjes ingenaaid. De prijs is wel zeer hoog!

C. BAS